

Toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksyminen vuosille 2025-2027

137/02.02.00.00/2024 Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2025-2027

Hallitus 29.10.2024 § 76

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelija Johtaja Jussi Saarinen, jussi.m.saarinen@hsl.fi
yksikön päällikkö Maarit Hauskamaa, maarit.hauskamaa@hsl.fi

HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelma on laadittu kolmeksi vuodeksi, joista ensimmäinen on talousarviovuosi. Kuntayhtymän perussopimuksen 11 §:n mukaan talousarviosta ja -suunnitelmasta tulee päättää viimeistään marraskuun loppuun mennessä pidettävässä yhtymäkokouksessa. Talousarvioehdotuksesta on perussopimuksen 23 §:n mukaan pyydettävä jäsenkuntien lausunnot, jotka on liitettävä yhtymäkokoukselle annettavaan talousarvioehdotukseen.

Talousarvion ja -suunnitelman perusteena ovat:

- HSL:n strategia,
- voimassa oleva TTS 2024-2026,
- vuoden 2023 tilinpäätöstiedot ja saatavissa olevat toteutuma- ja ennustetiedot vuodelta 2024 sekä
- hyväksytyt liikennöintisuunnitelma 2024-2025 ja pidemmän aikavälin suunnitelmat.

HSL:n strategia 2022–2025 – Asiakkuuksista kestäväan kasvuun - on hyväksytty yhtymäkokouksessa tammikuussa 2022, ja nykyistä strategiakautta on jäljellä vuoden 2025 loppuun asti. Toiminta- ja taloussuunnitelman kausi 2025–2027 ajoittuu strategiakausion taitekohtaan. Nykyisen strategiakauden arviointia ja uuden strategian suunnitteluprosessia on aloitettu jo vuonna 2024, ja uusi strategia valmistuu vuoden 2025 aikana.

TTS-kaudelle 2025-2027 asetetuissa tavoitteissa korostuvat talouden tervehdyttäminen, asiakkaiden paluu joukko-liikenteeseen ja päästöjen vähentäminen: Toimintamme keskiössä tulevana vuosina on hyvän palvelutason säilyttäminen ja joukkoliikenteen käytön lisääntyminen, joka puolestaan parantaa taloutta kasvaneina lipputuloina. Tavoittelemme ennen kaikkea matkustuksen lisäämistä tarkoituksenmukaisesti kohdennetuilla ja erinomaisen asiakaskokemuksen tarjoavilla palveluilla, emme liikenteen supistamista.

Taloussuunnitelma

a) Toimintatulot

Toimintatulot vuonna 2025 ovat yhteensä 941,4 milj. euroa. Kasvua vuoden 2024 ennusteeseen verrattuna on 73,5 milj. euroa (8,5 %). Toimintatuloista vuonna 2025 43,3 % on lipputuloja ja 53,8 % kuntaosuuksia. Toimintatulojen arvioidaan olevat 972,0 milj. euroa vuonna 2026 ja 1 010,1 milj. euroa vuonna 2027.

Lipputulot

Toiminta- ja taloussuunnitelma perustuu tavoitteeseen, jossa matkustajamäärät kasvavat 384 milj. nousuun vuonna 2025. Kokonaisuudessaan vuodelle 2025 tavoitellaan lipputuloja yhteensä 408,0 milj. euron edestä. Lipputulotavoite vuonna 2025 on 38,0 milj. euroa (10,3 %) kuluvan vuoden 2024 ennustetta suurempi. Vuonna 2026 lipputulot on arvioitu 416,2 milj. euron mukaisiksi ja vuonna 2027 424,5 milj. euron mukaan.

Kuntaosuudet

Ne menot, joita ei voida kattaa lipputuloilla tai muilla tuloilla, jäsenkunnat maksavat HSL:lle kuntaosuuksina. Kuntaosuudet jaetaan jäsenkunnille perussopimuksessa sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Laskutettavat kuntaosuudet ovat talousarviossa 2025 yhteensä 506,4 milj. euroa ja kuntien keskimääräinen subventio on 56,9 %. Kuntaosuudet vuosina 2026 ja 2027 ovat 534,6 milj. euroa ja 564,4 milj. euroa.

Muut tulot

Muita kuin lippu- ja kuntaosuustuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 27,0 milj. euroa vuonna 2025.

Valtion suurten kaupunkien joukkoliikennetuen vuosittaiseksi määräksi on arvioitu 4,7 milj. euroa vuosina 2025-2027.

Tarkastusmaksutuloja arvioidaan vuonna 2025 kertyvän 6,4 milj. euroa, joista kirjataan luottotappiota ja luottotappiovarauksia yhteensä noin 2,5 milj. euroa.

Mainostuottoja saadaan arviolta 3,4 milj. euroa vuonna 2025. Vuokratuloja arvioidaan saatavan matkakorttijärjestelmän laitteista, kuljettajien taukotiloista ja toimitilojen ulosvuokrauksesta 2,7 milj. euroa. Matkakortin arvon tuloutukseen lipputilihankkeen valmistuessa on varattu 5,9 milj. euroa. Muut tulot, 3,9 milj. euroa vuonna 2025, syntyvät erilaisista palvelumaksuista (mm. Digitransit, palvelupisteen perimät palvelumaksut) ja edelleen veloitetavista korvauksista.

b) Toimintamenot

Toimintamenot vuonna 2025 ovat yhteensä 964,5 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat vuoden 2024 ennusteesta 67,5 milj. euroa (7,5 %). Vuonna 2026 toimintamenojen arvioidaan olevan 972,2 milj. euroa ja 993,8 milj. euroa vuonna 2027.

Palveluiden ostomenot ovat yhteensä 920,3 milj. euroa vuonna 2025, 95,4 % HSL:n kaikista toimintamenoista. Palveluiden ostoon käytetään vuonna 2026 yhteensä 927,5 milj. euroa ja 948,3 milj. euroa vuonna 2027.

Joukkoliikenteen operointikustannukset

Liikennöitsijöille maksetaan joukkoliikenteen operoinnista vuonna 2025 yhteensä 633,5 milj. euroa, joka on 65,7 % toimintamenoista. Liikenteen operoinnin kustannukset ovat vuonna 2026 yhteensä 642,1 milj. euroa ja 659,1 milj. euroa vuonna 2027.

Bussiliikenteen kustannusten arvioidaan olevan 352,4 milj. euroa vuonna 2025. Vuonna 2026 kustannuksiksi arvioidaan 360,5 milj. euroa ja 365,7 milj. euroa vuonna 2027. Kustannustaso kasvoi voimakkaasti vuosien 2021 ja 2022 välillä vuosittaisen kasvuvauhdin ollessa keskimäärin noin 7 %. Vuonna 2024 kustannustaso on tasaantunut ja tuoreimman ennusteen mukaan linja-autoliikenteen kustannusindeksi olisi pysyttelemässä lähes vuoden 2023 tasolla. TTS-vuosien kustannuksia arvioidessa kustannustason oletetaan pysyvän maltillisella tasolla. Bussiliikenteen kustannukset sisältävät 2,7 milj. euron varauksen ympäristöbonukseen, jolla pyritään takaamaan strategian mukaiseen päästötavoitteeseen pääseminen.

Metrolilikenteen kustannusten arvioidaan olevan 65,2 milj. euroa vuonna 2025. Kustannustason arvioidaan nousevan vuonna 2025 verrattuna nykytasoon. Metrolilikenteen osalta varaudutaan myös kehittämään palvelutasoa todennettuun kysyntään ja kerättyyn asiakasymmärrykseen perustuen. Sammalvuoren varikon ja

kaluston poistojen osalta arvioidaan myös kustannusten nousua. Vuonna 2026 kustannuksiksi arvioidaan 65,9 milj. euroa ja vuonna 2027 65,1 milj. euroa.

Raitioliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2025 olevan 85,3 milj. euroa. Kustannustason arvioidaan nousevan vuonna 2025 verrattuna nykytasoon. 2025 on ensimmäinen kokonainen vuosi, jonka aikana korvataan Ruskeasuon varikon vuokria. Vuonna 2025 varaudutaan myös korvaamaan Kruunusiltojen vaunujen pääomakorvauksia. Raitioliikenteen osalta varaudutaan myös tarjonnan lisäykseen, joiden tarkoituksena on kasvattaa matkustajamääriä. Kustannuksiksi arvioidaan 88,0 milj. euroa vuonna 2026 ja 94,1 milj. euroa vuonna 2027.

Pikaraitiotien kustannuksiin varataan vuonna 2025 23,0 milj. euroa. Vuonna 2025 pikaraitioliikenteessä varaudutaan palvelutason kehittämiseen. Matkustajalaskentalaitteet asennetaan vuoden 2024 aikana, minkä myötä kysynnän ja tarjonnan kohtaamisesta saadaan nykyistä parempaa dataa. Tarkemman kysyntädatan perusteella varaudutaan tekemään myös muita palvelutason vaikuttavia muutoksia lähivuosien aikana. Vuonna 2026 kustannusten arvioidaan olevan 24,1 milj. euroa ja vuonna 2027 27,4 milj. euroa.

Lauttaliikenteen kustannusten arvioidaan vuonna 2025 olevan 5,9 milj. euroa, vuonna 2026 5,6 milj. euroa ja vuonna 2027 5,7 milj. euroa. Vuonna 2025 lauttaliikenteeseen vaikuttaa erityisesti Suomenlinnan lautan telakointiin ja korvaavaan liikenteeseen, minkä kustannusvaikutus on noin 0,5 milj. euroa.

Junaliikenteen kustannusten arvioidaan olevan vuonna 2025 yhteensä 101,7 milj. euroa. Summa sisältää Junakalustoyhtiön vuokrat Sm5-kalustosta ja korvaukset lippuyhteistyöstä. Vuonna 2026 junaliikenteen kustannuksiksi arvioidaan yhteensä 98,0 milj. euroa sekä 101,0 milj. euroa vuonna 2027. Vuosina 2026 ja 2027 junakalustoyhtiölle maksettavien vuokrien sekä junaliikenteestä maksettavien korvausten arvioidaan matkustajamääräbonusten ennusteiden mukaan laskevan hieman vuoden 2025 tasosta.

Joukkoliikenteen infrakorvaukset

HSL:n ja jäsenkuntien välisissä infrasopimuksissa on sovittu joukkoliikenteen infrakorvauksen laskutusperiaatteista. Sopimuksen mukaan kullekin kaupungille maksettavan joukkoliikenteen infrakorvauksen määrä vahvistetaan HSL:n talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Vuonna 2025 joukkoliikenneinfran käyttökorvauksia maksetaan yhteensä 236,2 milj. euroa. Kuntien HSL:ltä laskuttamat infrakustannukset ovat seuraavat: Helsinki 112,8 milj. euroa, Espoo 108,3 milj. euroa, Vantaa 12,5 milj. euroa ja Kirkkonummi 0,3 milj. euroa. Lisäksi HSL hankkii ostopalveluna Espoossa ja Helsingissä sijaitsevien sähköbussien latausinfran kokonaiskustannuksiltaan 2,3 milj. euroa vuonna 2025. Infrakustannukset ovat vuoden 2026 suunnitelmassa 236,5 milj. euroa ja vuonna 2027 241,8 milj. euroa.

Muut palvelujen ostomenot

Muuhun kuin liikennöitsijöille maksettaviin liikennöintikorvauksiin ja infrapalvelujen ostoihin käytetään 50,6 milj. euroa vuonna 2025. Muihin palvelujen ostoon käytetään 48,9 milj. euroa vuonna 2026 ja 47,3 milj. euroa vuonna 2027.

ICT-käyttöpalveluiden kustannukset (27,3 milj. euroa vuonna 2025) sisältävät lippu- ja informaatiojärjestelmien ohjelmistojen ja laitteiden käyttöpalveluiden sopimusmaksut, kapasiteettipalvelut ja muut vuosittaiset käyttökustannukset. Laitahuoltopalveluihin käytetään 2,3 milj. euroa. ICT-käyttöpalveluiden kustannusten ennakoidaan laskevan TTS-kauden lopulla kun uusi lippujärjestelmä (lipputilihanke) on tuotannossa ja vanhan järjestelmän ylläpito päättyy.

Ulkopuolelta ostettavia asiantuntijapalveluita käytetään omaa osaamista täydentämään silloin, kun se on strategisesti ja taloudellisesti järkevää. Vuonna 2025 ulkopuolisiin asiantuntijapalveluihin arvioidaan käytettävän 10,7 milj. euroa.

Markkinointi- ja ilmoituspalveluihin sekä erilaisiin painatuksiin käytetään 3,8 milj. euroa. Varaus sisältää asiakasviestinnän ja uusien palveluiden markkinoinnin suunnittelupalvelut.

Muihin palveluostoihin käytetään yhteensä 6,5 milj. euroa vuonna 2025. Tämä ryhmä sisältää mm. vartiointipalvelut, rakennusten, koneiden, kaluston ja laitteiden rakentamis- ja kunnossapidon palvelut, staattisen informaation hoitopalvelut, toimitiloihin liittyvät palvelut sekä henkilöstöön liittyvät palvelut, kuten työterveyshuollon palvelut sekä koulutus- ja matkustuspalvelut.

Muut kulut

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin on varattu 0,8 milj. euroa vuosittain. Tämä menoerä sisältää toimisto- ja ICT-tarvikkeet, matka- ja kertakorttipohjien hankinnat, kuittirullat, kalusto- ym. tarvikehankinnat.

Vuokramenot vuonna 2025 ovat 6,1 milj. euroa. Vuokramenot sisältävät HSL:n toimitilojen vuokra- ja vastikekustannusten lisäksi kuljettajien sosiaalityötiloista maksettavia vuokria 1,4 milj. euroa, Ojangon varikon vuokraa 1,6 milj. euroa ja Pasilan asemasta maksettavaa vuokraa 0,8 milj. euroa.

Muut menot vuonna 2025 ovat 4,5 milj. euroa. Muihin menoihin sisältyvät tarkastusmaksujen luottotappiot ja luottotappiovaraukset, joita arvioidaan kirjattavan noin 2,5 milj. euroa vuosina 2025-2027. Muihin menoihin sisältyvät myös HSL:n myyntikanavista aiheutuvat maksamisen kulut kuten luottokortti- ym. provisiot, joiden arvioidaan olevan TTS-kaudella 1,5 milj. euron luokkaa vuosittain.

Henkilöstömenot ovat 32,8 milj. euroa vuonna 2025, joka on 3,4 % toimintamenoista. Palkkojen ja palkkioiden osuus henkilöstömenoista on yhteensä 27,3 milj. euroa. Eläkemenoihin ja muihin sivukuluihin on varattu yhteensä 5,5 milj. euroa.

Toimintakatteen vuonna 2025 arvioidaan olevan -23,0 milj. euroa alijäämäinen.

Rahoitustuotot ja -kulut

HSL rahoittaa investointinsa tarvittaessa lainanotolla rahoituslaitoksilta. Toiminta- ja taloussuunnitelma 2025-2027 sisältää vuonna 2020 nostetun 50,0 milj. euron talousarviolainan kustannukset takaisinmaksuerinä rahoituslaskelmassa ja korkoina tuloslaskelmassa. Tätä lainaa on jäljellä vuoden 2024 lopussa 28,9 milj. euroa, jota lyhennetään 5,3 milj. eurolla vuosittain.

TTS-suunnitelma ei sisällä varausta uuden talousarviolainan nostoon. Uutta lainaa ei tarvita talousarviovuoden 2025 aikana, mutta lainan nostotarve ja/tai peruspääomaosuuksien korotustarve tulee todennäköiseksi suunnitelmakaudella. Lainarahoituksen ja/tai peruspääomaosuuksien korotustarvetta arvioidaan vuosittain TTS-valmistelun yhteydessä.

Ylimääräisten kassavarojen sijoituksissa noudatetaan HSL:n hallituksen hyväksymää sijoituspolitiikkaa. Sijoituksia tehdään kassavarojen tuoton turvaamiseksi, mikäli ylimääräisiä kassavaroja TTS-kaudella on jäljellä.

Rahoituksen nettotuottojen arvioidaan olevan 1,7 milj. euroa vuonna 2025, 1,3 milj. euroa vuonna 2026 ja 1,3 milj. euroa vuonna 2027.

HSL:n yhtymäkokous päättää vuosittain jäsenkunnille maksettavan peruspääoman koron määrästä ja maksamisesta. Yhtymäkokous on päättänyt vuosittain myös kuntakohtaisesta ylijäämästä maksamisesta tai alijäämästä perittävistä korosta.

Vuosikate rahoituserien jälkeen on -21,4 milj. euroa alijäämäinen, ja se ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja.

Suunnitelmapoistot ovat taloussuunnitelmassa yhteensä 17,0 milj. euroa vuonna 2025, 20,1 milj. euroa vuonna 2026 ja 20,1 milj. euroa vuonna 2027.

Tilikauden 2025 alijäämäksi arvioidaan -38,4 milj. euroa, ja se katetaan edellisinä vuosina kertyneistä ylijäämästä.

Investoinnit

HSL:n investointimenot ovat 27,0 milj. euroa vuonna 2025, 24,5 milj. euroa vuonna 2026 ja 21,0 milj. euroa vuonna 2027. Investoinnit painottuvat erityisesti neljään kokonaisuuteen: lipunmyynti- ja hinnoittelujärjestelmän jatkokehitykseen (asiakasrajapinnat ja taustajärjestelmät), matkustajainformaatiojärjestelmän kokonaisuudistamiseen ja asiakkuuksienhallinnan kyvykkyyksien kasvattamiseen ja tiedolla johtamiseen.

Ehdotus

Hallitus päättää ehdottaa yhtymäkokoukselle, että yhtymäkokous päättää

a) hyväksyä talousarvion vuodelle 2025 sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2026-2027 liitteen mukaisena;

b) hyväksyä sitovat määrärahat ja tuloarviot vuodelle 2025 seuraavasti: toimintamenot 965 000 000 euroa, investointimenot 27 000 000 euroa ja kuntaosuudet 506 439 000 euroa; sekä

c) että vuonna 2025 HSL ei maksa jäsenkunnille korkoa kuntakohtaisesta ylijäämästä tai peruspääomasta tai laskuta korkoa kuntakohtaisesta alijäämästä. Mikäli yhtymäkokous päättää maksaa ja laskuttaa korkoa, koron määräytymisperuste päätetään erikseen.

Käsittely

Hallituksen jäsen Elina Kauppila teki toiminta- ja taloussuunnitelmaan lisäysehdotuksen: ”Hallitus edellyttää HSL:n virkakunnan jatkavan neuvotteluja HSL-alueen kuntien kanssa infrakorvausjärjestäjästä ja luovan yhteistyössä kuntien kanssa keskustelun pohjaksi ehdotuksen vaihtoehtoisesta sopimusmallista, jonka myötä HSL:n talous on vakaammalla pohjalla tulevaisuudessa. Infrakorvausjärjestelmän muuttaminen on omistajakuntien päätettävissä, mutta mallia toivotaan vuoden 2025 TTS-neuvotteluihin.” Björn Månsson kannatti ehdotusta.

Hallituksen jäsen Mia Laiho teki lisäysehdotuksen toiminta- ja taloussuunnitelman liitteeseen 3 joukkoliikenteen palvelutasomuutokset sivuille 47-48: ”linjastojen kustannustehokkuustoimenpiteiden suunnittelussa huomioidaan eri alueiden linjastoissa todennetut erot kustannustehokkuudessa huomioiden kuitenkin välttämättömät koulumatkayhteydet sekä yhteydet terveydenhuollon palveluihin ja *työpaikkoihin*” (lisäys kursiivilla). Matias Pajula kannatti ehdotusta.

Hallituksen jäsen Sirpa Kauppinen teki lisäysehdotuksen toiminta- ja taloussuunnitelman kohtaan toimintatulos/kuntaosuus: ”Todellinen subventioaste on 42,8 %, koska infrakorvausmalli laskee sitä vuosittain. Niukkeneva rahoitus ei saa vähentää joukkoliikennettä, vaan rahoitus on korjattava riittäväksi.” Pekka Sauri kannatti ehdotusta.

Hallituksen jäsen Saara Brax teki lisäysehdotuksen toiminta- ja taloussuunnitelman kohtaan Suunnitellut hinnoittelumallit: Uusi E-vyöhyke:

” - E-vyöhykkeen toimeenpano valmistellaan tiiviissä yhteistyössä niiden nykyisten HSL-jäsenkuntien kanssa, joita se koskee, varautuen sen vaikutuksiin alueiden asukkaille ja kunnille.
- Kunnille tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa vyöhykerajojen tarkempaan sijoitteluun.
- Nykyisellä D-vyöhykkeellä sijaitseva jäsenkunta, joka etäisyyden puolesta voisi sijaita E-vyöhykkeellä, voi omasta aloitteestaan käynnistää selvityksen HSL:n kanssa mahdollisuudesta muuttaa vyöhykerajaa alueellaan D- ja E-vyöhykkeiden osalta.”
Sirpa Kauppinen kannatti ehdotusta.

Esittelijä muutti käsittelyn aikana ehdotustaan Saara Braxin ja Mia Laihon ehdotusten mukaisiksi. Sirpa Kauppisen ja Elina Kauppilan tekemistä kannatetuista ehdotuksista pidettiin äänestykset.

Ensin äänestettiin Kauppisen tekemästä kannatetusta ehdotuksesta. Ne, jotka kannattivat esittelijän ehdotusta, äänestivät JAA ja ne, jotka kannattivat Kauppisen ehdotusta, äänestivät EI. Suoritettuna äänestyksessä annettiin 7 JAA-ääntä (Aura, Brax, Hämäläinen, Laiho, Liukkonen, Pajula ja Rydman) ja 6 EI-ääntä (Halava, Kauppila, Kauppinen, Rajala, Sauri ja Ylitalo) sekä 1 tyhjä ääni (Månsson). Puheenjohtaja totesi esittelijän ehdotuksen tulleen hallituksen päätökseksi.

Seuraavaksi äänestettiin Kauppilan tekemästä kannatetusta ehdotuksesta. Ne, jotka kannattivat esittelijän ehdotusta, äänestivät JAA ja ne, jotka kannattivat Kauppilan ehdotusta, äänestivät EI. Suoritettuna äänestyksessä annettiin 0 JAA-ääntä, 9 EI-ääntä (Brax, Halava, Kauppila, Kauppinen, Månsson, Rajala, Rydman, Sauri ja Ylitalo) ja 5 tyhjää ääntä (Aura, Hämäläinen, Laiho, Liukkonen ja Pajula). Puheenjohtaja totesi Kauppilan ehdotuksen tulleen hallituksen päätökseksi.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä esittelijän ehdotuksen käsittelyosassa selostetuin muutoksin.

Liitteet Toiminta- ja taloussuunnitelma 2025-2027